

Posudek na bakalářskou práci

Autorka práce: Alena Slačiková

Název práce: Osobnost učitele na 1. stupni ZŠ a jeho vliv na třídní klima

Diplomová práce se zabývá čtyřmi případovými studii pátých tříd. Autorka sledovala interakce ve třídě a dále pomocí dvou diagnostických nástrojů zjišťovala interakční styl učitelky a pedagogické klima ve skupině. Kladla si přitom otázku, nakolik učitelka osobnost, včetně typického interakčního stylu, ovlivňuje skupinové klima. Téma je bezesporu zajímavé a nemám pochybnosti, že se autorka prostřednictvím své diplomové práce zcitlivěla k budoucí pedagogické profesi.

Diplomová práce má přiměřený rozsah. Je psána čtivým stylem, bez gramatických chyb. Je důkladně strukturovaná. Obsahuje všechny náležitosti. Práce s literaturou respektuje bibliografické normy.

Teoretická část představuje všechna relevantní témata. Výklad ale působí učebnicově, jedná se o výčet definic bez vzájemného vztahování. Autorka by měla k načerpaným poznatkům z literatury zaujímat kritický odstup a konfrontovat je. Tím by prokázala analytické schopnosti vůči teoretickým poznatkům, ale také si lépe vybudovala základnu pro vlastní výzkum a analýzu dat. Dobře patrné je to na konceptech interakční styl, výchovný styl a vyučovací styl, které jsou představeny vedle sebe, ale nejsou porovnány a bez zdůvodnění si pak autorka pro vlastní analýzu vypůjčuje interakční styl, který však interpretuje i v intencích dalších dvou. Zmíněný kritický odstup by jí zase dovolil hlouběji uvažovat o výhodách a nevýhodách jednotlivých konceptů. Například transmisivní a konstruktivistický postup při výuce jsou jen stručně charakterizovány, ale vzájemné srovnání a rozbor výhod a nevýhod chybí (z dikce textu je ale zřejmé, že autorka fandí spíše konstruktivistickému přístupu, což však není argumentováno).

Empirická část prezentuje uskutečněný výzkum ve čtyřech třídách pátého ročníku. Výzkum byl časově náročný, množství zpracovaného materiálu je úctyhodné. Ve výzkumných otázkách spatřuji problém v souvislosti s „osobností učitele“. Tento pojem nebyl operacionalizován, ani v teoretické části není uvedena jednoznačná definice (spíše definice výčtová) a zejména není objasněno, jakými postupy byla učitelka osobnost zjišťována. Nelze ji redukovat pouze na interakční styl, čehož si je autorka vědoma. Dalším problémem je, že za výzkumnými otázkami lze tušit představu kauzality (osobnost, respektive interakční styl vytváří určité klima), která je ovšem v tak komplexní oblasti, jakou je třídní klima, falešná. Na základě diskuse je patrné, že si je toho autorka vědoma, nicméně toto uvědomění neprochází celým textem.

Představení výzkumného postupu je dobré až na analýzu pozorování, jejíž postup autorka zcela opomíjí. I z prezentace výsledků lze tušit, že analýza pozorování nebyla zcela důkladná, ale autorka spíše využila pozorování k vytvoření celkového dojmu o třídách a dále k výběru konkrétních výrazných situací, kterými chtěla dokumentovat výsledky jiných použitých metod (ani ilustrační funkce zvolených situací ale není plně využita, protože autorka systematicky u jednotlivých situací neukazuje, co v nich sama vidí).

Výběr učitelky vycházel ze vstupního použití dotazníku interakčního stylu u více vyučujících, z nichž autorka vybrala „čisté“ pedagogické typy. To považuji za vcelku dobrý postup, pokud by však byly diskutovány jeho limity. Nakolik například mohlo být pozorování ovlivněno tím, že autorka věděla, jaký interakční styl podle dotazníku daná učitelka preferuje? A zároveň autorka měla osobní preference určitých stylů?

Výsledky dotazníků Naše třída byly porovnávány s celostátními údaji od Linkové (2003). Podle čeho autorka soudí, že se v dané položce jedná o malý, či velký rozdíl? Jaká velikost rozdílu je podle ní hraniční? Správně by takové porovnání mělo respektovat statistické procedury, nebo alespoň předem stanovená a odůvodněná kritéria.

Diplomová práce prokázala existenci značných rozdílů mezi interakčními styly učitelky a třídními klimaty. Spojení obou nálezů považuji za sporné (viz výše). Navíc bych autorku nabádala k větší opatrnosti v hodnocení jednotlivých stylů. Jak ukázal rozbor dotazníků ve čtvrté třídě, učitelčin styl některým dětem vyhovoval a jiným nikoliv. Nelze tedy obecně říci, že určitý styl je správný a jiný je zcela špatný. Vždy to platí pouze pro určitý typ dětí.

Závěr: Diplomová práce Aleny Slačikové splňuje požadavky na závěrečné práce. Autorka v práci prokázala základní analytické a badatelské schopnosti. Práci považuji za zdařilou a doporučuji ji k obhajobě.